

Возняковська К.А.

Чернівецький факультет Національного університету «Одеська юридична академія», асистент кафедри спеціально-правових дисциплін

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ

Легалізація (відмивання) злочинних доходів й їх проникнення в легальну економіку в останні десятиліття розвинулись в багатьох країнах світу, набувши міжнародний, транснаціональний характер. Створена національна система протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом покликана забезпечити проведення єдиної державної політики в даній сфері, є важливим компонентом стратегії боротьби зі злочинністю й спрямована на захист прав і свобод людини й громадянина, забезпечення національної безпеки й охорону економічних інтересів України.

На сьогодні категорія «фінансовий моніторинг» остаточно закріпилась в українському науковому й офіційному категоріальному обороті тільки після прийняття відповідного законодавства. Ці джерела права передбачали створення спеціального державного органа, найменування якого на сьогодні – Державна служба фінансового моніторингу (Указ Президента України «Про Положення про Державну службу фінансового моніторингу України від 13.04.2011 (Електронний ресурс. Доступ – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/466/2011>) – містило назву предмета його діяльності в узагальненій формі.

Від того часу термін «фінансовий моніторинг» використовується в Україні й багатьох державах-учасниках СНД для узагальненого найменування комплексу заходів, прийнятих фінансовими установами й компетентними державними органами з метою попередження, виявлення й припинення операцій з коштами або іншим майном, пов'язаними з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом. Більш повному розкриттю змісту терміна «фінансовий моніторинг» сприяє загальний аналіз основних положень Закону України, на основі якого можна виділити наступні напрямки регульованої цим законом діяльності: попередження легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом; організація діяльності по протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом; міжнародне співробітництво в сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом.

У сучасній юридичній літературі, присвяченій проблемам господарського права, спостерігається цікавий парадокс, що укладається тим, що фінансовий моніторинг, як сукупність правових норм попередження легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, не розглядається як інститут господарського права, при том, що ключовий елемент системи фінансового моніторингу, тобто уповноважений орган

протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, досить часто вказується в підручників, що описують повноваження органів державної влади, що здійснюють державний контроль. Фінансовий моніторинг є комплексним правовим інститутом, сукупність норм якого регулює суспільні відносини, що виникають у процесі проведення фізичними і юридичними особами операцій з коштами або іншим майном, з метою попередження легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансування тероризму. Спираючись на норми Закону України фінансовий моніторинг

– це «сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу» (Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму» від 28.11.2002 р. (Електронний ресурс. Доступ – // www.rada.gov.ua). До основних завдань фінансового моніторингу по протидії легалізації незаконних доходів можна віднести: протидія проникненню коштів, отриманих незаконним шляхом, у легальну економіку, тому що це підживляє основи конкурентного й вільного ринку; забезпечення зростання доходів бюджетів бюджетної системи країни; 3) створення умов для стійкого економічного росту й фінансової стабільності в країні; забезпечення ефективності державного регулювання фінансових відносин на рівні держави, галузі, організації; підвищення обґрунтованості рішень уповноважених органів державної влади, посадових осіб у рамках реалізації цілей і завдань державної політики.

Фінансовий моніторинг в сфері протидії легалізації незаконних доходів дозволяє органам державної влади систематизувати інформацію про рух бюджетних коштів у країні і їх перерозподілу по галузям економіки, адміністративно-територіальним утворенням, протидіяти розкраданню (або розтраті) виділених на вирішення соціальних й економічних проблем коштів, забезпечувати ріст надходжень доходів в бюджети різного рівня, контролювати стан зовнішньоторговельного балансу шляхом моніторингу проведених міжнародних розрахунків, сприяти досягненню збалансованості бюджетів різних рівнів бюджетної системи країни. Зубков В.А. до основних особливостей фінансового моніторингу в сфері протидії (Зубков. В.А. Российская Федерация в международной системе противодействия легализации (отмыванию) преступных доходов и финансированию терроризма /В.А. Зубков, С.К. Осипов – М.: Издательский Дом «Городец»,2006. – 752с. – с.31) легалізації незаконних доходів, відносив: 1) Націленість на визначення масштабів впливу, факторів, аспектів прояву й тенденцій процесу легалізації незаконних доходів. 2) Створення системи моніторингу на основі чіткої інтерпретації (визначення) поняття легалізація (відмивання) незаконних доходів, в тому числі в нормативних правових актах. 3)Визначення суб'єктів й об'єктів моніторингу й розробка методики моніторингу на основі виділення методичних особливостей і схем легалізації незаконних доходів шляхом систематизації практичного світового й вітчизняного досвіду. 4)Оцінка соціально-економічних наслідків легалізації незаконних доходів як на рівні окремої держави, так й у рамках світового співтовариства.

Отже, фінансовий моніторинг в сфері протидії легалізації незаконних доходів як інструмент регулювання господарських відносин являє собою сукупність процедур збору, реєстрації, обробки й аналізу інформації про трансакції суб'єктів господарювання з коштами й іншими активами, з метою забезпечення законності й правильності формування й використання фінансових ресурсів.